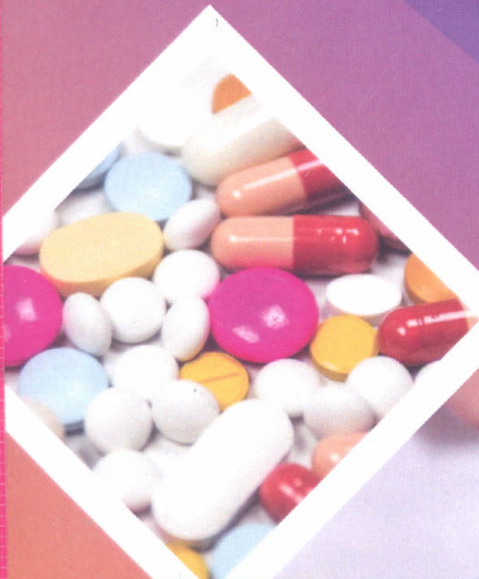

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การพยาบาล ผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขปรับปรุง

การพยาบาลผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช..
WY160 น577ก 2562

B0052630
bib:13399115606

ดร.นตยา ตากวิริยะนันท์

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญรูป	(10)
สารบัญตาราง	(11)
คำนำ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3	(13)
คำนำ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1	(14)
อักษรย่อ	(16)

ส่วนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานสำคัญ

บทที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับระบบประสาทและสมองที่เกี่ยวข้องกับจิตประสาทบำบัด	2
เซลล์ประสาทและการส่งสัญญาณประสาท	4
เซลล์ประสาท (Neuron)	4
สารสื่อประสาท (Neurotransmitter)	6
ตัวรับ หรือ ตัวรับสัญญาณประสาท (Receptor)	11
การส่งสัญญาณประสาท (Neurotransmission)	13
สมอง	16
โครงสร้างสำคัญ	16
Blood-Brain Barrier	19
เส้นทางการเดินของสารสื่อประสาทในสมอง	20
การออกฤทธิ์ของยาต่อสมอง	23
สรุป	24

บทที่ 2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเภสัชวิทยา	27
เภสัชจลนศาสตร์ (Pharmacokinetics)	29
เภสัชพลศาสตร์ (Pharmacodynamics)	35
การทนต่อยา (Tolerance) การติดยา (Dependence) และการขาดยา (Withdrawal)	41
การบริหารยาหลายชนิดที่ใช้ร่วมกัน (Drug co-administration)	43
การใช้ยาทางจิตเวชในประชากรกลุ่มพิเศษ (Special population)	49
สรุป	52
บทที่ 3 กระบวนการพยาบาลผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช	55
ความรู้ความสามารถที่จำเป็นของพยาบาลจิตเวชในการดูแลผู้ที่ได้รับ	
การบำบัดด้วยยาทางจิตเวช	57
สิ่งที่พยาบาลควรรู้เกี่ยวกับการบำบัดด้วยยาทางจิตเวช	60
กระบวนการพยาบาลผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช	61
ระยะของการบำบัดด้วยยาทางจิตเวช (Phases of drug treatment): บทบาทพยาบาล	80
บทสรุป: บทบาทพยาบาลในการดูแลผู้ที่ได้รับการบำบัดด้วยยาทางจิตเวช	85

ส่วนที่ 2 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช

บทที่ 4 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยารักษาซึมเศร้า (Antidepressant drugs)	90
ทฤษฎีชีวภาพของสมองที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้า	92
ประเภทของยารักษาซึมเศร้า (Classification systems)	94
ข้อบ่งใช้สำหรับยารักษาซึมเศร้า	101
ยารักษาซึมเศร้ากลุ่ม Tricyclics (TCAs)	102
ยารักษาซึมเศร้ากลุ่ม Selective serotonin reuptake inhibitors (SSRIs)	116
ยารักษาซึมเศร้ากลุ่ม Monoamine oxidase inhibitors (MAOIs)	127
ยารักษาซึมเศร้ากลุ่มใหม่ (Novel antidepressants)	134
สรุป	151
บทที่ 5 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยากคงสภาพอารมณ์ (Mood stabilizing drugs)	156
ทฤษฎีชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับภาวะอารมณ์คลุ้มคลั่ง	159
ประเภทของยากคงสภาพอารมณ์	160
ข้อบ่งใช้สำหรับยากคงสภาพอารมณ์	162
ยาลิเทียม (Lithium)	162
ยาด้านชัก (Anticonvulsants)	179

ยารักษาโรคจิต (Antipsychotic drugs)	196
ยาและการรักษาอื่นๆ ที่ใช้ในการรักษาโรคอารมณ์สองขั้ว	197
สรุป	197
บทที่ 6 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยารักษาโรคจิต (Antipsychotic drugs)	202
ทฤษฎีชีวเคมีของสมองที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยทางจิต	204
ประเภทของยารักษาโรคจิต	207
ข้อบ่งใช้สำหรับยารักษาโรคจิต	212
รูปแบบของยา	213
เภสัชจลนศาสตร์	214
เภสัชพลศาสตร์	214
ฤทธิ์ข้างเคียง	218
ปฏิกริยาต่อกันของยาที่ให้ร่วมกับยารักษาโรคจิต	223
การพยาบาล	225
สรุป	231
บทที่ 7 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยารักษาอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท	
Extrapyramidal	234
ความแตกต่างระหว่างโรคพาร์กินสันและอาการข้างเคียงของยารักษาโรคจิต	
ต่อระบบประสาท Extrapyramidal	236
อาการข้างเคียงของยารักษาโรคจิตต่อระบบ Extrapyramidal	237
ยารักษาอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท Extrapyramidal: Anticholinergics	239
ยาและสารอื่นๆ ที่ใช้ในการรักษาอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท Extrapyramidal	248
สรุป	249
บทที่ 8 การพยาบาลผู้ที่ได้รับยาคลายกังวลและยานอนหลับ	
(Antianxiety and sedative-hypnotic drugs)	252
ทฤษฎีชีวภาพของสมองที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล	255
ประเภทของยาคลายกังวลและยานอนหลับ	256
ยากลุ่มเบนโซไดอะซีปีนส์ (Benzodiazepines)	258
ยากลุ่มนอนเบนโซไดอะซีปีนส์ (Non-Benzodiazepines)	272
ยาอื่นๆ ที่ใช้ในการรักษาอาการวิตกกังวล	277
สรุป	280

ส่วนที่ 3 การบูรณาการความรู้สู่การพยาบาล

บทที่ 9 การบูรณาการความรู้ทางพยาธิสรีรวิทยา จิตเภสัชบำบัดและ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องสู่การพยาบาล: กรณีศึกษา	286
การติดสารแอมเฟตามีนที่มีการเจ็บป่วยทางจิตร่วม (Amphetamine dependence with psychosis)	288
แนวคิดเกี่ยวกับแอมเฟตามีนและการติดสารแอมเฟตามีน	289
แอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีน	289
เภสัชจลนศาสตร์ของแอมเฟตามีน	290
กลไกการออกฤทธิ์ของแอมเฟตามีน	290
การติดสารแอมเฟตามีน (Amphetamine dependence)	291
ภาวะแอมเฟตามีนเป็นพิษ/ได้รับมากเกินไป (Amphetamine intoxication/overdose)	292
อาการขาดยาในผู้ที่ติดสารแอมเฟตามีน (Amphetamine withdrawal)	293
แนวคิดเกี่ยวกับภาวะโรคร่วม	293
การวินิจฉัยภาวะโรคร่วม	294
กลไกการเกิดโรคร่วม	294
การบำบัดรักษาโรคร่วม	295
กรณีศึกษา: ผู้ป่วยติดสารแอมเฟตามีนที่มีการเจ็บป่วยทางจิตร่วม	300
สรุป	334
ดัชนี	339

สารบัญรูป

รูปที่ 1.1	แสดงลักษณะของเซลล์ประสาทและการเชื่อมต่อระหว่าง presynaptic and postsynaptic neurons	5
รูปที่ 1.2	กลไกการออกฤทธิ์ของยาทางจิตเวชต่อการปรับสมดุลของสารสื่อประสาทห้าชนิด	10
รูปที่ 1.3	แสดงกระบวนการดีโพลาไรเซชัน และรีโพลาไรเซชันของเซลล์ประสาท	15
รูปที่ 1.4	ภาพตัดขวางแสดงโครงสร้างของสมอง	17
รูปที่ 2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการตีมีแอลกอฮอล์และปฏิกิริยาต่างๆ ของร่างกาย	38
รูปที่ 2.2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นของยาในเลือดและการออกฤทธิ์ของยาในช่วงเวลาต่างๆ	40

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	กลไกการออกฤทธิ์ และผลที่เกิดขึ้นจากฤทธิ์ของสารสื่อประสาทแต่ละชนิด	7
ตารางที่ 1.2	การเปลี่ยนแปลงระดับของสารสื่อประสาทและความผิดปกติทางจิตที่พบ	9
ตารางที่ 1.3	ผลจากการกระตุ้นหรือยับยั้งการทำงานของตัวรับที่เฉพาะเจาะจงกับสารสื่อประสาทชนิดต่างๆ	12
ตารางที่ 2.1	ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของยาที่เกี่ยวข้องกับการย่อยสลายยาโดยเอนไซม์ในระบบ CYP-450	33
ตารางที่ 2.2	แสดงปฏิกิริยาต่อกันของยาหรือสารต่างๆ เมื่อใช้ร่วมกับยาทางจิตเวช	45
ตารางที่ 3.1	แสดงจุดเปลี่ยนสำคัญเกี่ยวกับยาทางจิตเวชและการใช้ยาในการบำบัดทางจิต	58
ตารางที่ 3.2	ความสามารถและความรับผิดชอบของพยาบาลจิตเวชในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการบริหารยาทางจิตเวช	59
ตารางที่ 3.3	รูปแบบต่างๆ ของยาทางจิตเวช	68
ตารางที่ 3.4	สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงเมื่อให้คำแนะนำผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยยาทางจิตเวชและครอบครัว	75
ตารางที่ 3.5	ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไม่ร่วมมือในการรับประทานยาของผู้ป่วยจิตเวช	78
ตารางที่ 4.1	กลไกการออกฤทธิ์หลักของยารักษาซึมเศร้าแยกตามประเภท	97
ตารางที่ 4.2	ผลของยารักษาซึมเศร้า	98
ตารางที่ 4.3	ขนาดของยาที่ใช้ และคุณสมบัติของยารักษาซึมเศร้าแยกตามกลุ่ม	99
ตารางที่ 4.4	ข้อบ่งใช้สำหรับยารักษาซึมเศร้า	101
ตารางที่ 4.5	อาการข้างเคียงของยารักษาซึมเศร้า	107
ตารางที่ 4.6	ยาหรือสารที่มีปฏิกิริยาเมื่อให้ร่วมกับยาในกลุ่ม TCAs	108
ตารางที่ 4.7	การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับยาในกลุ่ม TCAs เกิน (TCAs overdose)	110
ตารางที่ 4.8	ฤทธิ์ข้างเคียงของยาในกลุ่ม TCAs และการพยาบาล	111
ตารางที่ 4.9	ปฏิกิริยาต่อกันของยาหรือสารที่ให้ร่วมกับยาในกลุ่ม SSRIs	119
ตารางที่ 4.10	ยาที่ถูกย่อยสลายโดยเอนไซม์ในระบบ Cytochrome P-450 และยาในกลุ่ม SSRIs ที่ยับยั้งการทำงานของเอนไซม์นี้	120
ตารางที่ 4.11	ยาหรือสารที่มีปฏิกิริยาเมื่อให้ร่วมกับยาในกลุ่ม MAOIs	130
ตารางที่ 4.12	อาหารที่มี Tyramine สูงและควรหลีกเลี่ยงเมื่อได้ยาในกลุ่ม MAOIs	131

ตารางที่ 4.13	ฤทธิ์ข้างเคียงของยาในกลุ่ม MAOIs และการพยาบาล	133
ตารางที่ 5.1	คุณสมบัติของยากงสภาพอารมณ์แยกตามกลุ่ม	161
ตารางที่ 5.2	อาการและอาการแสดงเป้าหมายของการรักษาด้วยยากงสภาพอารมณ์	163
ตารางที่ 5.3	อาการข้างเคียงและอาการพิษจากยาลีเทียม	168
ตารางที่ 5.4	ผลที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาต่อกันของยาหรือสารที่ให้ร่วมกับยาลีเทียม	170
ตารางที่ 5.5	การประเมินผู้ป่วยที่ได้รับยาลีเทียม	172
ตารางที่ 5.6	สาเหตุที่ทำให้เกิดอาการพิษจากยาลีเทียม	173
ตารางที่ 5.7	การรักษาพยาบาลเมื่อเกิดภาวะพิษจากยาลีเทียม	173
ตารางที่ 5.8	ข้อแนะนำสำหรับผู้ป่วยและครอบครัวเมื่อรับประทานยาลีเทียม	175
ตารางที่ 5.9	การพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการข้างเคียงจากยา	177
ตารางที่ 5.10	ผลที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาต่อกันของยาหรือสารที่ให้ร่วมกับยาด้านชัก	185
ตารางที่ 5.11	การพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการข้างเคียงจากยาด้านชัก	191
ตารางที่ 6.1	ประเภทของยารักษาโรคจิต	208
ตารางที่ 6.2	ผลของยารักษาโรคจิต	216
ตารางที่ 6.3	เปรียบเทียบฤทธิ์ข้างเคียงของยารักษาโรคจิต	219
ตารางที่ 6.4	ผลที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาต่อกันของยาหรือสารที่ใช้ร่วมกับยารักษาโรคจิต	224
ตารางที่ 6.5	การพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการ EPS	227
ตารางที่ 6.6	การพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการข้างเคียงอื่นๆ	228
ตารางที่ 7.1	ยาที่ใช้ในการรักษาอาการ EPS	239
ตารางที่ 7.2	ยาที่มีฤทธิ์ Anticholinergic เปรียบเทียบกับ Benztropine (Cogentin)	241
ตารางที่ 7.3	ฤทธิ์ Anticholinergic ต่อประสาทสมองและการทำงานของระบบประสาท Parasympathetic	242
ตารางที่ 7.4	การพยาบาลเพื่อบรรเทาอาการข้างเคียงจากยา Anticholinergic	245
ตารางที่ 7.5	ปฏิกิริยาต่อกันของยาที่ให้ร่วมกับยา Anticholinergics และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	246
ตารางที่ 8.1	ประเภทของยากลายกังวล	257
ตารางที่ 8.2	ประเภทของยานอนหลับ	258
ตารางที่ 8.3	อาการเป้าหมายในการรักษาด้วยยากลายกังวลและยานอนหลับ	261
ตารางที่ 8.4	อาการและอาการแสดงของภาวะขาดยากกลุ่ม BZDs	264
ตารางที่ 8.5	ยาหรือสารที่มีปฏิกิริยาต่อกันเมื่อให้ร่วมกับยากกลุ่ม BZDs และผลที่เกิดขึ้น	266
ตารางที่ 8.6	การรักษาและการพยาบาลเพื่อป้องกันและบรรเทาอาการข้างเคียงจากยา	269
ตารางที่ 8.7	ยาอื่นๆ ที่ใช้ในการรักษาอาการวิตกกังวล	278
ตารางที่ 9.1	อาการและอาการแสดงของผู้ป่วยระหว่างรับการรักษาในโรงพยาบาล	310
ตารางที่ 9.2	ยาที่ผู้ป่วยได้รับระหว่างรับการรักษาในโรงพยาบาล	312
ตารางที่ 9.3	ประเภทของยาที่ผู้ป่วยได้รับ วัตถุประสงค์ในการให้ยา และอาการเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของยา	316
ตารางที่ 9.4	การประเมินผลการพยาบาลตามข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล	331